

PIĄTKA

PIĄTKA

Nr 4 (121)

marzec-kwiecień
maj- czerwiec
2018

Ważne tematy:

- ☉ Smog
- ☉ Dzień Dziecka
- ☉ Wiosna jako pora roku

W tym numerze:

Wiosna	1
Ciekawostki o ...	2
Albinizm	2
Marzanna	3
Kubki ceramiczne	3
Dzień Ziemi/Smog	4
Dziura ozonowa	5
Dzień Dziecka	6

Wiosna to jedna z czterech podstawowych pór roku w przyrodzie. W strefie klimatu umiarkowanego rozpoczyna się 21 marca, ewentualnie dzień wcześniej i trwa do 22 czerwca. Dzień staje się dłuższy, a noc krótsza, temperatury dobowe wahają się między 5 a 15 °C. Wszystkie organizmy żywe budzą się do życia. Na łąkach pojawiają się pierwsze białe przebiśniegi i fioletowe krokusy. Drzewa wypuszczają zielone listki. Ziemia zmienia swój zapach. Zwierzęta zwiększają swoją aktywność. Niektóre ptaki powracają z cieplejszych stref klimatycznych, a wśród nich bociany. Te białoczarne ptaki z czerwonymi nogami i dziobami są prawdziwymi zwiastunami wiosny.

Pojawiają się też pierwsze owady. Wokół rozbrzmiewa brzęk much, pracowitych pszczoł i dokuczliwych os. Promienie słoneczne ogrzewają ziemię.

Wiosna często utożsamiana jest z kobietą. Jako ta uroczą białogłowa ma długie, jasnobrązowe włosy. Na głowie nosi wianek z polnych kwiatów, a na nosie kilka piegów. Jej sukienka w kolorze jasnej zieleni pokryta jest kolorowymi kwiatami i sięga aż do kostek. Wiosnie towarzyszą budzące się ze snu zwierzęta. Zarówno w przyrodzie, jak i w wyobraźni jest ona najpiękniejszą z pór roku.

W naszej szkole również świętowaliśmy nadejście wiosny. Z tej okazji rodzice przygotowali fantastyczne widowisko zatytułowane TALENT SHOW. Chętni uczniowie mogli zaprezentować swoje umiejętności wokalne, taneczne, muzyczne i akrobatyczne na forum szkoły. Zmagania oceniało niezależne jury. Zabawa była wymieniona i szkoda, że świętowanie nadejścia wiosny odbywa się tylko raz do roku.

Redakcja

CIEKAWOSTKI O... KOBIETACH

8 marca obchodzimy Dzień Kobiet. Z tej okazji warto jest pamiętać o kobietach, które osiągnęły sukces, pomagają potrzebującym i są inspiracją dla innych.

„ Niczego w życiu nie należy się bać, należy to tylko zrozumieć”

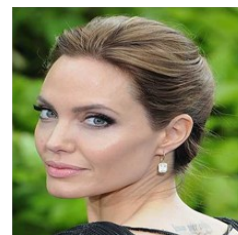
Maria Skłodowska - Curie żyła w latach 1867-1934. Wybitna polska uczona w dziedzinie fizyki i chemii. Była lekarzem, prawnikiem i dziennikarką. Pierwsza kobieta, która wykładała na Sorbonie. Razem z mężem Piotrem Curie odkryła nowy pierwiastek chemiczny - polon. W 1903 roku wraz z mężem otrzymała swoją pierwszą Nagrodę Nobla, a kolejną w 1911 roku.

„ Tyle wiemy o sobie, ile nas sprawdzono”

Wisława Szymborska żyła w latach 1923 - 2012. Polska poetka, eseistka i krytyk literacki, a także tłumaczka literatury francuskiej. Członek Polskiej Akademii Umiejętności. Laureatka Nagrody Fundacji im. Kościelskich (1960), Nagrody Goethego (1991) i Nagrody Herdera (1995). W 2001 r. otrzymała dyplom honorowego członka Amerykańskiej Akademii Sztuki i Literatury, a w 1996 - Nagrodę Nobla.

„Należy pomagać bliźnim na samym początku, kiedy ludzie starają się coś tworzyć, a nie wtedy, kiedy jest już za późno”

Angelina Jolie ur. w 1975 r. Amerykańska aktorka, ambasadorka dobrej woli UNHCR oraz członkini Rady Stosunków Międzynarodowych, zdobywczyni Oscara, trzech Złotych Globów i Nagrody Gildii Aktorów Filmowych. Zaangażowana w akcje humanitarne.

„Będziemy na tyle silni, na ile będziemy zjednoczeni i na tyle stabi, na ile podzieleni”

J.K. Rowling ur. 31 lipca 1965r. Brytyjska pisarka, autorka serii *Harry Potter*. Jej książki stanowią jedyną serię, która trzy razy z rzędu wygrała nagrodę Nestle Smarties Book Prize. Pisarka została pierwszą miliarderką, która osiągnęła swój status materialny przez pisanie książek. Pisarka sama znajdowała się wcześniej w bardzo trudnej sytuacji, dlatego teraz dzieli się gigantycznymi pieniędzmi z ubogimi i chorymi.

red. Marta Podlasińska

ALBINIZM

Albinizm inaczej nazywany bielactwem, to zaburzenia genetyczne, których objawem jest brak pigmentu w skórze, włosach i tęczówkach oczu. Albinizm objawia się nieprawidłowym metabolizmem enzymu zwanego tyrozinazą, którego zadaniem jest przekształcanie prekursora melaniny w barwnik. Skóra albinosa ma barwę

białą, podobnie jak włosy, brwi i rzęsy. Albinizm oczny objawia się czerwoną barwą tęczówek. Bielactwo jest dziedziczne, odpowiada za nie gen recesywny - oznacza to, że aby dziecko urodziło się albinosem, musi odziedziczyć wa-

dliwy gen od obojga rodziców. Stosunkowo częściej występującą odmianą albinizmu jest bielactwo nabyte. W przeciwieństwie do bielactwa wrodzonego, nie uwidacznia się ono zaraz po urodzeniu, ale z reguły dopiero ok. 10.-20. roku życia. W niektórych wierzeniach afrykańskich albinosów uważa się za wcielenia duchów zmarłych. Albinizm dotyka również w niewielkim stopniu rośliny i zwierzęta.

red Ewelina Szewczak

MARZANNA – HISTORIA TOPIONEJ KUKŁY

Współczesny zwyczaj topienia marzanny jest mocno zakorzeniony w naszej tradycji, ale mało kto zdaje sobie sprawę z tego kim była Marzanna i jakie miała znaczenie dla dawnych Słowian.

Marzanna to słowiańska bogini symbolizująca zimą i śmierć. Marzanna to również nazwa kukły przedstawiającej boginię, którą w rytualny sposób palono bądź topiono w czasie wiosennego Jarego Święta, aby przywołać wiosnę. Zwyczaj ten miał zapewnić urodzaj w nadchodzącym roku. Tradycja nakazywała, aby orszak złożony z kukły i dzieci z zielonymi gałązkami jałowca w dłoniach, obszedł wszystkie domy we wsi.

Po drodze podtapiano marzannę w każdej wodzie, jaka się nadarzyła. Wieczorem kukłę przejmowała młodzież. W świetle zapalonych gałązek jałowca wyprowadzano marzannę ze wsi, podpalano i wrzucano do wody. Z topieniem marzanny, również obecnie, związane są różne przesady: nie wolno dotknąć pływającej w wodzie kukły, bo grozi to uschnięciem ręki, obejrzenie się za siebie w drodze powrotnej może spowodować chorobę, a potknięcie i upadek - śmierć w ciągu najbliższego roku.

red. Sebastian Kamiński

CIEKAWA HISTORIA CODZIENNYCH PRZEDMIOTÓW KUBKI CERAMICZNE

Nie wiadomo kto i kiedy wymyślił kubek. Wiadomo jednak, że jego pierwotne formy zrobione z muszli lub żłobionych kamieni znane były już w czasach prehistorycznych.

Dawniej kubki ceramiczne wykonywano wyłącznie z gliny. Dziś za takie uważa się wszystkie, które powstały z materiałów niemetalicznych i zostały poddane wypalaniu w piecu. Współczesne kubki ceramiczne to nie tylko naczynia gliniane, ale także te, zrobione z porcelany, porcelitu i fajansu. Kubek to naczynie służące do picia napojów. Najczęściej kubek posiada uchwyt zwany uchem. Naczynie to często jest zdobione, zyskując przez to większą wartość.

W języku polskim utrwaliło się powiedzenie "kubek w kubek", czyli identyczny. Powiedzenie wzięło swoje źródło z istniejącego w przeszło-

ści zwyczaju wręczania nowożeńcom tzw. weselnego pucharu dwoistego, czyli dwóch (często bardzo kosztownych) pucharów - "kubek w kubek" takich samych.

re możemy wyrazić swoją indywidualność. Często stanowią formę prezentu.

Ciekawe zastosowanie - Nieużywane lub uszkodzone kubki mogą stać się kolorową doniczką, pojemnikiem na długopisy lub wazonem. Nadawanie rzeczom drugiego życia jest ostatnio modne.

red. Marta Podlasińska

DZIEŃ ZIEMI

Dzień Ziemi w Polsce obchodzony jest 22 kwietnia. Idea o b c h o d ó w Dnia Ziemi w

tym dniu została zapoczątkowana w 1970 r. przez amerykańskiego senatora Gaylorda Nelsona. W wielu innych państwach świata święto to przypada w dniu równonocy wiosennej, czyli 21 marca. Dzień ten ma na celu uświadamianie ludziom tego jak kruchy jest ekosystem naszej planety oraz propagowanie ekologicznego trybu życia. Z tej okazji w wielu szkołach organizowane są różne ciekawe wydarzenia

np. sadzenie drzew lub występy artystyczne i przedstawienia. Także w naszej szkole uczczono to święto. Na sali gimnastycznej odbył się apel przygotowany przez uczniów klasy VI c pod kierunkiem pani Joanny Wiśniewskiej i pani Małgorzaty Czaplickiej, na którym zobaczyć można było pouczające scenki dotyczące ochrony środowiska. Rozstrzygnięty również został konkurs na najlepszą torbę ekologiczną wykonaną własnoręcznie z materiałów wtórnych. Wszystkie projekty były bardzo kreatywne i estetyczne, a przede wszystkim przyjazne dla środowiska. W tym miejscu należy też wspo-

mnąć, że wiele krajów i miast zamiast Dnia Ziemi obchodzi Tydzień Ziemi, aby dzięki temu można było więcej zrobić dla naszej planety. Jednak mimo tak wspaniałych inicjatyw, często nie zdajemy sobie sprawy ze sakli problemu zanieczyszczenia środowiska. Ziemia jest przecież obciążona efektem cieplarnianym, dziurą ozonową, kwaśnymi deszczami oraz smogiem. Najbardziej nasilony w Polsce jest smog. Każdy wie, że jest obecny. Nie zawsze jednak posiadamy większą wiedzę na ten temat. Postaram się zatem przybliżyć najważniejsze informacje o tym zjawisku. red. Marta Podlasińska

Smog (ang. smog) - naturalne

zjawisko atmosferyczne polegające na występowaniu zanieczyszczenia powietrza wskutek działalności człowieka (przemysł, motoryzacja) oraz niekorzystnych zjawisk naturalnych: znacznego zamglenia i bezwietrznej pogody. Słowo „smog” powstało w języku angielskim ze zbitki dwóch słów: smoke (dym) i fog (mgła). Początki smogu sięgają połowy XIX wieku. Zaobserwowano go wówczas w silnie uprzemysłowionych miastach Europy.

Rozróżniamy dwa typy smogów: siarkowy (kwaśny), zwany też Londyńskim oraz fotochemiczny, zwany Los Angeles.

- Smog siarkowy występuje w wielkich aglomeracjach w klimacie umiarkowanym. Jest efektem spalania węgla w połączeniu z dużą koncentracją sadzy oraz tlenków siarki i węgla. Może wystąpić również w zimie przy temperaturze ujemnej. Poza Londynem występuje również w Belgii, Austrii, Stanach Zjednoczonych i w Niemczech. W Polsce smog kwaśny występuje w Krakowie i niektórych miastach Górnego Śląska.

SMOG

- Smog fotochemiczny powstaje w klimacie subtropikalnym lub tropikalnym. Tworzy się ze spalin samochodowych, które zawierają czad, węglowodory i tlenki azotu. Działające na nie promienie słoneczne wywołują reakcje zachodzące pomiędzy nimi, co warunkuje powstanie substancji o właściwościach silnie utleniających. Może wystąpić od lipca do października. Powoduje ograniczenie widoczności do ok. 1 km (powietrze ma brązowe zabarwienie). Dla wytworzenia się smogu tego typu konieczne jest silne nasłonecznienie powietrza, natomiast ani dym, ani mgła nie mają większego znaczenia.

Główną przyczyną smogu jest palenie w piecach domowych i kominkach. Ogrzewając domy węglem, drewnem, biomasą lub ekogroszkiem, emitujemy do atmosfery szkodliwe substancje, które gromadzą się w powietrzu. Najgroźniejsze dla zdrowia i życia skutki przynosi jednak palenie śmieci, plastiku i gumy. Warto pamiętać, że smog nie jest zjawiskiem naturalnym. Przeciwnie! Powodujemy go my, ludzie. Dlatego tak ważna jest edukacja wszystkich osób bez względu na wiek oraz podejmowanie działań zaradczych.

Co należy robić, aby walczyć ze smogiem ?

Działania niezbędne do walki ze smogiem to m.in.:

- 1) Ograniczenie emisji szkodliwych substancji pochodzących z domowych gospodarstw (np. korzystanie z nowoczesnych pieców, wykonanie odpowiedniej izolacji budynku, używanie wysokiej jakości opału, niepalenie śmieci).
- 2) Ograniczenie emisji spalin samochodowych (np. nowoczesne samochody o niskiej emisji spalin, idea „carpooling”, korzystanie z komunikacji miejskiej lub roweru).
- 3) Wzbogacanie paliwa (np. odsiarczanie węgla) i stosowanie paliwa o wyższej jakości.
- 4) Oczyszczanie gazów odlotowych (m.in.: odpylanie i odsiarczanie spalin).
- 5) Właściwe utylizowanie odpadów przemysłowych i komunalnych.
- 6) Wykorzystywanie niekonwencjonalnych źródeł energii (np. energii słonecznej, energii wiatru).
- 7) Zwiększenie powierzchni terenów zielonych w miastach.

red. Marta Podlasińska

NOWOCZESNE ROZWIĄZANIA ANTYSMOGOWE

W nowe działania proekologiczne wpisuje się Smog Free Tower .

To największy oczyszczacz smogu na świecie, czyli 7-metrowa wieża wykorzystująca opatentowaną technologię jonizacji do oczyszczania powietrza. Jest ona w stanie filtrować 30 000 m³ powietrza na godzinę, zużywając do tego mniej energii niż bojler na wodę. Fantastyczna wieża autorstwa holenderskiego projektanta i wizjonera Daana Roosegaarde'a -

symbol czystej przyszłości stoi w Krakowie. Co najciekawsze, odfiltrowane przez wieżę zanieczyszczenia mają być sprasowywane pod bardzo dużym ciśnieniem, tworząc niewielką kostkę, którą można wykorzystać w roli jubilerskiego kamienia. Do wykonania każdego z nich mają wystarczyć zanieczyszczenia, pozyskane z 1000 metrów sześciennych powietrza. Może więc kiedyś doczekamy czasów, gdy smog będzie się kojarzył z des-

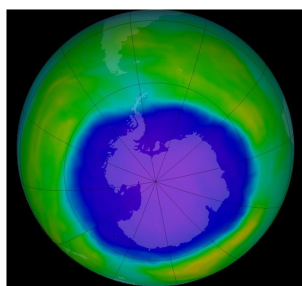
gnerskim pierścieniem.

Warto zatem dbać o naszą planetę, ponieważ mamy ją tylko jedną.

red. Marta Podlasińska

DZIURA OZONOWA

Dziura ozonowa to zjawisko spadku stężenia ozonu w stratosferze atmosfery ziemskiej.

Ozon powstaje w wyniku oddziaływania promieniowania słonecznego na cząsteczki tlenu, w wyniku czego cząsteczki te rozpadają się na dwa atomy tlenu. Następnie reagują one z tlenem cząsteczkowym tworząc ozon.

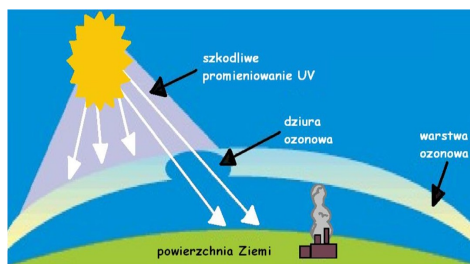
Co niszczy warstwę ozonową?

Najbardziej szkodliwe są związki chloru m. in. freony (gazy rozprężające) oraz działalność człowieka np. spaliny.

Zmniejszenie się ilości ozonu w atmosferze może mieć poważne konsekwencje dla życia na Ziemi,

ponieważ ozon jest odpowiedzialny za pochłanianie promieniowania ultrafioletowego docierającego do naszego globu ze Słońca. Promieniowanie to jest bardzo szkodliwe dla wszelkich organizmów żywych. Może powodować choroby nowotworowe oraz prowadzić do uszkodzeń komórek, poprzez oparzenia skóry. Nadmiar promieniowania UV przyczynia się także do osłabienia odporności organizmów, a w konsekwencji zwiększenia ryzyka zarażenia różnymi chorobami. Przyspiesza także procesy starzenia się skóry. Jest również niebezpieczny dla oczu - może być przyczyną m. in. zaćmy.

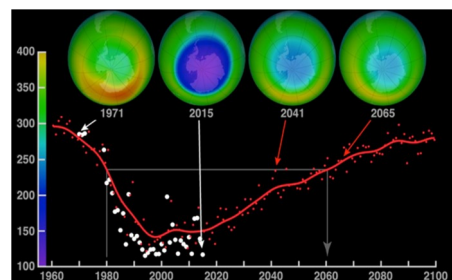

Jak chronić się przed skutkami dziury ozonowej?

1. Unikać nadmiernego opalania.
2. Używać okularów przeciwsłonecznych, nakryć głowy, parasolek, lekkiego ubioru.
3. Unikać intensywnego wysiłku fizycznego w warunkach dużego nasłonecznienia.
4. Ograniczać ruch samochodowy.
5. Unikać długotrwałego przebywania w otwartej przestrzeni.

Jak zmienia się dziura ozonowa?

red. Bartłomiej Czaczyk

KONSTYTUCJA 3 MAJA

3 maja obchodzimy w Polsce święto uchwalenia Konstytucji. Z tej okazji w naszej szkole 27 kwietnia odbyła się uroczysta akademii, na której uczniowie klasy Vc pod kierunkiem p. Edyty Niepytańskiej i p. Angeliki Moczarskiej przynieśli nas w czasy Stanisława Augusta Poniatowskiego i przybliżyli założenia Konstytucji z 1791 roku. Była to niezwykle pouczająca lekcja historii.

redakcja

MIEJSCA NA ZIEMI, KTÓRE WARTO ZWIEDZIĆ

Drodzy Koledzy i Koleżanki, zbliżają się wakacje i każdy z Nas na pewno zastanawia się już teraz dokąd pojechać na letni wypoczynek. Postaram się Wam w tym pomóc, prezentując kilka miejsc, które warto zobaczyć. Pierwszym wybrany przez mnie miejscem jest Tunezja. Na szczególne zainteresowanie zasługuje tu La Marsa (Al-Marsa) - najdalej na północ wysunięta dzielnica Tunisu. Możemy tam podziwiać szeroką piaszczystą plażę i stojące wzdłuż wzniesienia bia-

łe domy, otoczone bujną zielenią. Kolejnym miejscem wartym naszej uwagi jest Wyspa El Gizra, zwana także Legizra, która leży na Atlantyku, w pobliżu Maroka. Na wyspie można podziwiać tak zwane, "skalne wrota", imponujące ogromem formacji skalnych.

red. Sebastian Kamiński

MIĘDZYNARODOWY DZIEŃ DZIECKA

Międzynarodowy Dzień Dziecka jest świętem dzieci na całym świecie, ale nie wszędzie obchodzony jest w tym samym czasie. W Polsce i w innych krajach słowiańskich święto to od 1952 roku obchodzone jest 1 czerwca. Jego inicjatorem była organizacja zwana „The International Union for Protection of Childhood”, której celem było zapewnienie bezpieczeństwa dzieciom z całego świata.

Organizacja Narodów Zjednoczonych obchodzi Dzień Dziecka 20 listopada w rocznicę uchwalenia Deklaracji Praw Dziecka w 1959 roku oraz Konwencji o prawach dziecka w 1989 roku.

Francuzi natomiast obchodzą 6 stycznia Święto Rodziny.

W Japonii są dwa oddzielne święta dla dzieci, jedno 5 maja dla chłopców, a drugie 3 marca dla dziewczynek. W Dniu Chłopca Japończycy przed swoimi domami wieszają zrobione z papieru karpie (zwane Koinobori albo Satsuki-Nobori). Karpie te symbolizują rodziców - ojciec to karp czarny, matka czerwony, a syn to karp niebieski. W Polsce od 1994 roku w Dzień Dziecka obraduje Sejm Dzieci i Młodzieży.

Niezależnie od kraju, czy daty obchodzonego święta dziecka jedno jest wspólne- upominki dla dzieci.

W naszej szkole również świętujemy Dzień Dziecka, który od kilku lat połączony jest z Dniem Sportu. Z tej okazji na terenie szkoły uczniowie mogą zaprezentować swoje umiejętności sprawnościowe w różnych zawodach indywidualnych i grupowych. Uwieńcze-

niem tych zmagania jest poczęstunek przygotowany przez radę rodziców w postaci lodów lub kiełbasek z grilla. W tym dniu wszyscy są radośni i żałują, że Dzień Dziecka jest tylko raz w roku.

red. Marta Podlasińska

PRZECZYTAŁAM, POLECAM ...

„Strażniczka książek” autorstwa Gläser Mechthild to historia o niezwyklej przygodzie w świecie literatury i książek. Jej główna bohaterka - Amy, nie spodziewała się, że kiedyś będzie bardzo blisko postaci swoich ulubionych książek i razem z nimi przeżyć przygody, o których tak bardzo marzyła. Teraz korzysta ze swojej nowej umiejętności i przemieszcza się między powieściami, jednak okazuje się, że w świecie literatury panuje kompletny chaos i nic nie jest takie, jakie być powinno. Czy Amy ocali świat książek przed pogrążeniem się w totalnym chaosie? O tym dowiecie się, gdy przeczytacie powieść.

„Kroniki Jaaru” autorstwa Adama Fabera to powieść o nastoletniej czarownicy, która trafia do niezwyklej krainy zamieszkiwanej przez elfy i czarownice. Na początku Kate przebywa u swojej cioci w Londynie i wiezie życie zwyczajnej nastolatki. Pewnego dnia odkrywa niezwyklej sklep pełen czarodziejskich przedmiotów. Od właścicielki otrzymuje tajemniczą książkę, dzięki której trafia do niezwyklej świata — Jaaru. Tam dowiaduje się, że jest czarownicą, i że to na jej barkach spoczywa dalszy los krainy. Wraz z przyjaciółmi Kate stara się ocalić niezwyklej krainę przed czarną magią. red. Wiktoria Lankajtes

Jeśli masz :

- ✓ pomysł na artykuł do gazetki szkolnej,
- ✓ fotografie, które warto pokazać
- ✓ pomysł na „wyjście z cienia”
złóż się do redakcji gazetki „PIĄTKA”

Wiersz na Dzień Matki

Ty jesteś stróżem mojego szczęścia
Ty dajesz mi możliwość życia
Ty zawsze wierzysz w moje powodzenia
Chociaż jeszcze wiele szczytów mam do zdobycia.

Ty zawsze dajesz mi najlepsze wsparcie
Otaczasz ciepłem rodzinnego domu
Do Ciebie największe mam zaufanie
A moich sekretów nie mówisz nikomu.

I chociaż wiesz, że podziwem Cię darzę
To teraz ten wiersz Tobie składam w darze
Bo dzisiaj jest coś niesłychanego
Dzień kogoś dla mnie ogromnie ważnego.

autor: Marta Podlasińska

Redakcja gazetki „PIĄTKA”

- 📖 Marta Podlasińska
- 📖 Karolina Dąbrowska
- 📖 Ewelina Szewczak
- 📖 Wiktoria Lankajtes
- 📖 Alicja Rutkowska
- 📖 Bartłomiej Czaczyk
- 📖 Sebastian Kamiński

Korekta, opieka merytoryczna:

Pani Beata Szczepańska

Wydawca:

SZKOŁA PODSTAWOWA nr 5
im. Wł. Broniewskiego
w Ciechanowie

POLECAMY...

BABKA PIASKOWA

SKŁADNIKI: 150 g masła, 200 g mąki ziemniaczanej, 100 g mąki pszennej, 3 jajka, 150 g cukru, opakowanie (16 g) cukru waniliowego, 1,5 płaskiej łyżeczki proszku do pieczenia, skórka otarta z jednej cytryny, cukier puder do posypania.

PRZYGOTOWANIE: Żółtka oddzielić od białek. Białka ubić na sztywną pianę. Miękkie masło zmiksować na puszystą masę. Nie przerywając miksowania dodać cukier, żółtka, przesianą mąkę wymieszaną z proszkiem do pieczenia i skórkę otartą z cytryny. Na koniec bardzo delikatnie wmieszać i dodać do masy pianę z białek. Ciasto przełożyć do wysmarowanej masłem i wysypanej bułką tartą formy. Piec w temperaturze 160 stopni przez około 1 h. Wystudzone ciasto posypać cukrem pudrem.

red. Bartłomiej Czaczyk

